

ПАРАСАТ

1996 жылдың 22 наурызынан бастап шығады

Издается с 22 марта 1996 года

Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті
Северо-Казахстанский государственный университет им. М. Козыбаява

№ 6,7 30.06.2017
(спец. выпуск)

РУХАНИ ЖАНҒЫРУ

Болашакқа баянды қадам

Кеңестік өктем саясаттың күрсауынан босап, жарқын болашакқа бет алған еліміздің тәуелсіздікке кол жеткізгеніне ширек ғасырдан астам уақыт өтті. Халқымыздың әк түйенің карны жарылғандай, ажарылқап күн кешуі - егемендіктің өлшеусіз сыйы.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың салиқалы саясаты мен көрегендігінің арқасында тәуелсіздіктің алғашкы жылдарындағы қындықтар мен қайшылықтардан сүрінбей өтіп, бүгінгідей мамыражай күнге жеттік. Оған арқау болған

Мемлекет басшысының жыл сайынғы Жолдауларындағы, бағдарламалық мақалаларындағы елімізді дамытуға негізделген басым бағыттар мен атқаруды қажет ететін міндеттер. Қазіргі таңда Қазақстан буыны қатайған іргесі берік мемлекетке айналып, әлем сахнасынан өзінің лайықты орын алды. Ел газети «Егemen Қазақстанда жарық көрген «Болашакқа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында да Елбасы кемеліне келген мемлекеттің

бүгінгі жаһандану үдерісіндегі өзіндік болмысын сақтап қалу мақсатында қоғамдық қажеттіліктен туындалып отырған өзекті мәселелерді көтерген болатын.

Қазақ халқының жүргегіне жылы тиген бұл мақаланы Елбасының еліміз тәуелсіздік алған алғашқы жылдардан бастап қазактың жана дәуіріндегі талай терең толғаныстары мен тынымсыз ізденістерінің жемісі деп қабылдағанымыз жөн болар.

Үлтимаңдың терең тарихы, мемлекеттіміздің өркендеу жолдары, тіліміздің, бүкіл руханиятымыздың тағдыры, тағы басқа үлттых құндылықтар мәселелері ешқашан Елбасының назарынан тыс қалған емес. Құндылығы зор пікірлер бүкіл Алаш жүртін елең еткізіп, теледидар бағдарламаларында, газет-журнал беттерінде қызу талқылануда. Қоғамның барлық мүшелері пікірлерін білдіріп, көзқарастарын ортаға салуда. (жалғасы 2-3 беттерде)

Рухани жаңғыру

Болашаққа баянды қадам

Әсіресе, мақаладағы қоғамдық сананы рухани жаңғырту бағытындағы қоғамдық-гуманитарлық ғылымдардың рөлін күшету, олардың қағидаттарын ұстану арқылы болашак ұрпақты тәрбиелу мәселелері ғалымдар мен мамандарды елең еткізбей қоймады. Осыған орай, мақалада Президент Н.Ә. Назарбаев қоғамдық сананы жаңғырудың бәсекелік қабілет, прагматизм, Ұлттық бірегейлікті сақтау, білімнің салтанат күруы, Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы және сананың ашықтығы сынды алты бағыттарын түзіп берді.

Бұрмаланған тарихымызды қалпына келтіру, тілімізді құқықтық кеңістікке шығару, ұлттық санамызды бодаңдық езгіден еркіндікке өрістету, жазықсыз жазаланған ұлт зиялышарының есімдерін қайтару сияқты толып жатқан міндеттерге жол ашуға Президент бастамашы болып отыр. Өткенге көз жүгіртсек, жас мемлекетті аяғынан тік түрғызып, елдің еңесін, тұрмысын көтеру мақсатында қисапсыз қын түйіндерді шешіп, қазақ деген ұлтты әлемге таныта жүріп, ұлттымыздың жаңдүниесінің, санасының дүниетанымының өсуіне өркендеуіне айрықша мән бергені айғақ Ол толғаныстары Елбасының шығармаларында жүйелі түрде баяндалып келеді Мәселен, 1999 жылды жарық көрген еңбегінде Нұрсұлтан Әбішұлы: «Тарихтың бізге бүйіртқан сыйбағасына жеңіл-желі қарауға болмас. Уақыт дегеніңіз жүрдек, мандай тіреген мың сан сұраққа әрі дәл, әрі жылдам жауап беру қажет. Сол сұрақтардың ішіндегі ең маңыздысы ұлттық пәтua – бірлік болса керек. Әрине, экономиканы жаңаша жүргізу де, сыртқы саясатта, қорғаныс мәселесі де мәнді. Алайда, осы жерде біздің жүргімізді басқа бір гәп тербейді, атап айтсак – ұлттық сана, яғни ұлттың жан-жүргі не күйде деген мәселе», – деп ой қозғайды. Халықтың көкейіне сенім мен үміттің нәрін ұялата бастаған тоқсаныншы жылдардың соңында жарық көрген осынау тебіреніс әңгімеліздің өзегіне айналған мақалада да жалғасын тауып отыр.

Елбасы өз мақаласында жауап-кершілігі жоғары бірегей ұлттың

қалыптасуы, қоғамдық сананың өзгеруі сынды маңызды мәселелер төңірегінде өз көзқарастарымен бөліседі. Бұл бағытта қоғамдық сананы жаңғырудың қомақты міндеттері тайға таңба басқандай көрсетіліп, еліміздің дамуын жаңа деңгейге кетеретін тың мүмкіндіктер айтылған. Мақалада көтерілген негізгі идея, жаңа тұрпатты жаңғырудың басты шартты ұлттық кодынды сақтай білу деген қағидамен алынып отыр. Жан-жақты зерделей келсек, тамыры теренге жайылған ұлттық рухани құндылықтарды сақтап, жаңғырту болашаққа қадам басулардың негізгі баспалдағы екенін түсіну қын емес»... Рухани жаңғыру ұлттық сананың түрлі полюстарін қыннан қыстырып, жарастыра алатын құдіретімен маңызды. Бұл – тарлан тарихтың, жасампаз бүгінгі күн мен жарқын болашақтың көкжиектерін үйлесімді сабактастыратын ұлт жадының тұғырнамасы», – деп атап көрсетті Елбасы.

Елбасымыз мақаласында жаңа салынып күн мен жарқын болашақтың негізгі міндеттері айқындалған. Бұл орайда еліміз тәуелсіздік алғаннан бері мақсатты жұмыстардың жүзеге асырылып жатқанын айткан орынды. «Мәдени мұра», «Халық тарих толкынында» сияқты мемлекеттік бағдарламалардың аясында қыруар жұмыс жүргізілді, нәтижесінде мемлекеттің қоржыны баға жетпес құндылықтармен толықты. Қоғамдық-гуманитарлық және еле-

уметтік салаларды зерттеп жүрген ғалымдарымыз алыс-жақын шетелдердегі беделді мұрағаттардан төл тарихымызға қатысты құнды деректер жинады.

«Мәдени мұра» бағдарламасы тек ТМД елдерінде ғана емес, сонымен қатар алыс шетелдерде де аса жоғары бағаланды. Қазақстанның тарихи және мәдени мұрасының АҚШ, Германия, Тәжікстан, Иран, Египет, Украина, Қытай, Беларусь және басқа да мемлекеттердегі таныстырылымы үлкен қызығушылық тудырды. Бағдарламаны іске асыру барысында ұлттық мәдениеттің сан ғасырлық тәжірибесін қорыту және зерттеудің тұтас жүйесі құрылды. Елдің жаңа тарихи-мәдени ландшафтың қалыптасуына иғі әсерін тигізді. Бағдарламаның шенберінде бір жағынан мәдени құндылықтарды қалпына келтіру және сирек кездесетін бағалы нәрселерді жинақтау жөніндегі жұмыстар жүргізілсе, екінші жағынан – «актаңдақтармен» таңбаланған тарихымыз тұгастай қайта қалпына келтірілді. Бағдарлама аясында 51 тарих және мәдениет ескерткіші жаңғыртылып, Қазақстан аумағындағы 39 қалашық, қоныс, тұрақ пен қорғанда археологиялық зерттеу жұмыстары жүргізілді. Дамаск қаласында Әл-Фараби кесенесі мен этномәдени орталығын салу, Сұлтан Бейбарыстың кесенесін және Каир қаласындағы мешітін қайта жаңғырту жөніндегі жұмыстар атқылды. Мәңызды жетістіктердің бірі Қожа Ахмет Яссайи кесенесі мен Тамғалы археологиялық кешені сияқты екі ғажайып ескерткіш ЮНЕСКОның Дүниежүзілік мұралар тізіміне енді.

Облыс орталығында осы бағдарлама аясында бой көтерген «Абылай ханың резиденциясы» мұражай кешені қаситті Қызылжар өлкесінде ту тіккен бабамызға деген құрметті еселейді. Тарихи ескерткіштерді, гимнораттарды түрғызып, ел ігілігіне беру бар да, оларды заманың қажетіне, адамдардың дүниетанымына сай дамыту бар. «Абылай хан резиденциясы» мұражай кешені тарихи ескерткіш ретінде әлі де болсын жетілдіруді қажет етеді.

Рухани жанғыру

Мақалада айтылған қазақ тілін біртіндеп латын әліпбіне көшіру мәселесі қөнілге өте қонымды. Әліпбі дегеннің өзі – тілдің негізгі дыбыстарына арналған таңбалар жиынтығы ғой. Алғаш рет 1924 жылы Орынбор қаласында өткен қазақ ағартушыларының (Ахмет Байтұрсынов, Әлихан Бекейханұлы, Елдес Омарұлы, Міржақып Дулатулы, Халел Досмұхамедұлы, Нәзір Төреқұлұлы, Телжан Шонанұлы, Мұхтар Мырзаұлы, Манан Тұрғанбайұлы, Мұхтар Саматұлы, Молдағали Жолдыбайұлы, т.б.) бірінші съезінде қазақша пән сөздер мәселесі, ауыз әдебиет үлгілерін жинау шаралары, ғылыми және оқытуға арналған кітаптарды шығару, бастауыш мектептің бағдарламаларын дайындау мәселелерімен катар жазу ережелері, әліпбі мәселесі де қаралды.

Латын әліпбіне көшу туралы қазіргідей екішты пікір сол кезеңде де болған. 1927 жылы латын әрпін алу жолындағы бұл білімпаздардың арасында болған айтystartystar «Жаңа әліппе жолында» деген кітап болып құрастырылды. Онда латын әліпбіне қатысты М. Мурzin, Ә. Байділдин, Т. Шонанов, В. Бартольд, Н. Шмарин Л. Жирков, Жозе және тагы басқа галымдар мен зиялыштардың ойпікірлері топтастырылды.

Бағамдап қарасақ латын әліпбін әлемнің дамыған елдерінің біразы қолданады. Ағылшын, неміс, француз, түрік тілдері барлығының пайдаланып отырғаны латын әліпбіне неғізделген жазу. Кеңестік бұғаудан босағаннан кейін түркі халықтарының біразы латын әліпбіне көшіп кетті. Әуелгі көшті Өзбекстан бастап, Түркіменстан мен Әзіrbайжан жалғастырыды. Халықтың санасында әбден қалыптасқан әліпбиден екінші әліпбиге көшу оңай шаруа емес. Ол мол қаржы мен халық санасының дайындығын қажет етеді.

Осы жәйттарды ескермеген елдер экономикалық дағдарыска ұшырады. Ал Елбасымыздың латын әліпбіне 2025 жылы көшу туралы тапсырмасы өзге мемлекеттердің тәжірибелерін, экономикалық тиімділігін саралаудан туған ой деуге болады.

Компьютерде жазу графикасының негізгі драйвері латын тілі

екенін баршамыз білеміз. Одан өзге латын әліпбі өмірдің барлық саласында қолданылады. Барлық дәрі-дәрмек атаулары, математика, физика, химия, формуласалары, көптеген терминдер, мамандықтарға қатысты ғылыми әдебиеттер латын әліпбімен байланысты екені де анық.

Латын графикасын қолданатын барлық елдердің әліпбіндегі әріп саны тілдегі фонемалар санынан әлдеқайда аз болуы да оның жетістігі болып табылады. Латын әліпбіндегі әртүрлі диакретикалық таңбалар (нұкте, қос нұкте, сызықша, айышық, дәйекші, т.б.) яғни қосымша белгілер арқылы көтеген елдің барлық фонемалары латынның 26 таңбасымен ғана белгілену жазу үнемділігін танытатын тиімді әліпбі дәрежесіне жеткізіп отыр.

Жазуға қойылатын басты талап лингвистикалық (тілді дәл жеткізу) бағытта ғана емес, техникалық жағдайларға (баспа ісі, компьютер, телефон, интернет, т.б.) да сай болуы керек. Қазір латын әліпбі осы талаптар бүгінен де көрінеді, соңдықтан оның бұл артықшылығын ескеріп, әлемнің озық елдерінде үлгілігін көріп, көпшілігі қолданап отырған латын әліпбіне көшу заман талабы.

Екіншіден, латын әліпбіне оралу-қазақ тілінің халықаралық дәрежеге шығуына жол ашады. Компьютерлік жаңа технологиялар арқылы халықаралық ақпарат кеңістігіне еркін кіру жеңілдеді. Қазақ халқының алға жылжыуына, жаңа заман талабына сай өсірекендеуіне үлес қосары сезсіз. Латын әліпбіне көшу қазіргі жаһандану заманындағы технологиялық ортаның, өзіндік ерекшеліктеріне байланысты туындалап отырғанын да Елбасы жан-жақты дәйектеп берді.

Еліміздің дамуындағы мұндағы маңызды шараларды бірден қолданап, оның орындалуына өзіндік үлесін қосуға ерекше мән беріп отырған М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Казакстан мемлекеттік университеті.

Биылғы 2017 жылы 80 жылдық мерейтойын атап өткелі отырған білім ошагы мемлекеттіне, халқына адаптызмет ететін болашақ білікті мамандарды, жан-жақты қалыптасқан азаматтарды даярлауда аян-

бай еңбек етуде.

Жыырда шыққан Елбасының бағдарламалық мақаласын үлкен күрметпен қабылдаған университет ұжымы, онда мазмұндалған материалдың мәнін терең түсінуге және оны қоғамға жеткізуге, көрсетілген идеялардың жүзеге асырылуына атсалысуға белсене құлшының білдіруде.

Мақаладағы осы өзекті мәселеңің лайықты жалғасы іспеттес тағы ерекше токталуды қажет ететін тұсы «Тұған жер» бағдарламасы. Біздің облысымыз «елдің шеттінде, желдің өтінде» орналаскан. Өніріміз табиги-жаграфиялық жағынан алғанда экологиялық таза өнімдерге бай. Оларды өндірістік қажеттіліктер мен адамзат тіршілігіне пайдалануға әбден болады.

Осы мүмкіндіктерді университет ғалымдары тиімді пайдаланып, нәтижелерін өндіріске енгізу бағытында қыруар жұмыстар атқаруда. Аталған бағыт аясындағы атқарылатын іс-шаралар: а) өлкетанулық білім беруді дамытуға, педагогтардың осы бағыттағы біліктілігін арттыруға және базалық оқу құралдарын дайындауға; ә) өлкетану бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуғе; б) ішкі тарихи өлкетану туризмді дамытуға бағдарланған.

«Тұған жер» бағдарламасы аясында университеттің А.А. Никифоров, А.А. Плешаков, А.Г. Ибраева сынды тарихшы, археолог, географ, тілші ғалымдары тарарапынан өлкені зерттеуге арналған бірқатар ғылыми жобалардың тақырыптары ұсынылып, ұйымдастырылып жұмыстар жасалуда.

Өзім тарихшы ғалым болғандықтан, өнір тарихына қатысты зерттелуі кенже қалған мәселелерді жан-жақты қарастырып алдағы уақытта ғылыми монографиялар мен мақалалар жариялауды, алыс-жақын шетелдерден еліміздің, өлкеміздің тарихына қатысты құнды жәдігерлер мен дәректерді әкелуді жоспарлап отырмын.

*Ақмарал Ибраева, т.ғ.д.,
Казақстан ұлттық жаһарылыстану
ғылымдары академиясының академигі*

Модернизация общественного сознания

Культ образования

В СКГУ им. М. Козыбаева по инициативе территориального филиала «Болашак» партии «НұрОтан» состоялся «круглый стол» на тему «Культ образования как фактор модернизации общественного сознания молодежи».

Педагоги Назарбаев интеллектуальной школы, школы-лицея «Дарын», преподаватели, магистранты и студенты университета обсудили вопросы реализации программной статьи Президента РК Нурсултана Назарбаева «Болашақ бағдар: рухани жаңғыру» - «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

Глава государства излагает концептуальное видение важнейших вопросов культурно-гуманитарного развития страны. Он формулирует идеи, реализация которых позволит нам стать единой нацией сильных и ответственных людей. В связи с этим существенно повышается роль гуманитарного знания, способного формировать объективный взгляд на историческое прошлое, национальное самоопределение, стать инструментом духовного единения народа Казахстана. Эти аспекты, безусловно, должны определять научные и педагогические приоритеты ученых гуманитариев.

В годы независимости Республики Казахстан государством уделяется особое внимание формированию национальной идентичности. Пример тому - реализация таких значимых культурно-просветительских проектов, как «Мәдени мұра», «Халық тарих толқынында». СКГУ принял активное участие в реализации данных программ.

Проведены научно-практические конференции различного уровня, опубликована серия статей, издан масштабный труд «Свод памятников Северо-Казахстанской области».

Северо-Казахстанским государственным университетом имени М. Козыбаева разработан план мероприятий по реализации идей Президента Республики Казахстан Нурсултана Назарбаева, отраженных в статье «Болашақ бағдар: рухани жаңғыру» - «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания». Свое видение задач по реализации программной статьи главы государства изложил доктор философских наук, профессор, член-корреспондент Академии социальных наук РК Александр Никифоров. Заместитель директора по профильно-экспериментальной работе Назарбаев интеллектуальной школы, депутат Петропавловского городского маслихата Данияр Уалиев поделился опытом работы, содержание которой определяет принцип модернизации общественного сознания учащихся. Проректор по воспитательной работе и социальным вопросам СКГУ им. М. Козыбаева Айжан Кудерина подробно остановилась на вопросах формирования общественного сознания молодежи в процессе воспитания.

«Каждый казахстанец должен понимать важность этого процесса и вол-

лотить в жизнь уникальный исторический шанс - через обновление и новые идеи построить свое лучшее будущее», - отметил магистрант первого курса факультета естественных и сельскохозяйственных наук Константин Жадан.

Все выступающие поддержали предлагаемые главой государства основные направления духовной модернизации. Конкурентоспособность нации, прагматизм, сохранение национальной идентичности, культ знания, эволюционное развитие Казахстана и открытость сознания - все это является реформаторскими новациями в духовной сфере.

Концептуальные подходы к реализации статьи «Болашақ бағдар: рухани жаңғыру» - «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» базируются на принципах интегративности исследований; системности, применения инновационных подходов к изучению и популяризации истории и культуры; преемственности в передаче социального и культурного опыта; прагматизма в оценке и отборе традиционных культурных феноменов.

**Александр Зель,
первый заместитель
филиала «Болашак»
партии «Нұр Отан»**

Рухани жаңғыру

Ұлттық жойылып кетпеуінің кепілі

Елбасының "Болашақта бағдар: рухани жаңғыру" атты мақаласы зиялды қауым арасында қызығушылық тұдышуда. Әркениетті ұлт, ең алдымен, тарихымен, мәдениетімен, ұлтын ұлықтаған ұлы тұлғаларымен, әлемдік мәдениеттің алтын қорына қосқан үлкенді-кішілі үлесімен мақтанады. Сондықтан ұлттымыздың жаңауры бірінші кезекте рухани құндылықтардың жаңаурына байланысты.

Мемлекет басшысы атап көрсеткендегі, жаңғыру атаулы бүрінгідей тарихи тәжірибе мен ұлттық дәстүрлерге шекеден қарамауға тиіс Керсінше, замана сынынан сүрінбей өткен озық дәстүрлерді табысты жаңғырудың маңызды алғышарттарына айналдыра білу қажет. Егер жаңғыру елдің ұлттық-рухани тамырынан нәр ала алмаса, ол адасуға бастайды

Отандық тарихи білім саласында болып жатқан маңызды өзгерістер кәсіби тарихшыларға үлкен жауапкершілік жүктейді Академик Манаш Қозыбаев "Ұлттық рұхты болса, ұлың ұлықты болса, тарихшы оны жаза алмаса, тарихтың сырын таба алмаса - ол тарихшы емес, ол тек оның елесі ғана", - деген болатын. Осы түрғыдан алсақ ұлттық тарих, ұлттық болмыс, тарихи сана - барлығы бір деңгейде орналасатын киелі үғымдар Әсіреле, бүгінгі таңда шынайы емірді баяндау, ұлттық тарихтың сырын шертү, Отанымыздың тарих толқынында өз орнын табу мәселелері біздің басты мақсатымызға айналды Осы тақырыпта жазылған Елбасының мақаласы күрделі сауалдарға жауап беріп, тарихтың дамуына ез үлесін қосатынына сенімдіміз Мәдени-рухани құндылықтарды сақтап, мұрамызды

бүкіләлемдік деңгейгежеткізу - мемлекет жаңғыруының негізгі бағыты.

Елбасының бастамалары - болашақ үшін ете маңызды Біріншіден, казақ тілінбіртіндеп латын әліпбиең көшіру мақсаты айқындалды Екіншіден қоғамдық және гуманитарлық ғылымдар бойынша 'Жаңа гуманитарлық білім Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық' жобасы қолға алынады

Жастар көзқарасымен

Қашшама ауыр күндерді артқа тастап, бабаларымыз арман өткен тәуелсіздіктің туын желбіретіп жүргенімізге де сан жылдың жүзі болыпты. Әрине, осынша уақыт еліміздің ішкі әл-ауқатына асер етпей қойған жок... Қазақстан - енді қанатын кенге жайып, өркендер, өсіп келе жатқан жас мемлекет. «Болашақ - жастарымыздың қолында» деп Елбасының текке айтқан жок. «Мен қазақтың» деген әрбір жеткіншек жас буын, ең алдымен, өз елінің болашағына жаңына ара түскендей шырылдал, жаңы ашуы қажет деп ойлаймын.

Максатқа жету үшін біздің сана-мыз ісімізден озып жүруі, яғни одан да бүрін жаңғырып отыруы тиіс. Елбасының да осы мақсатта Қазақстанның үшінші жаңғыруы басталғанын жариялаған болатын. Бұл тек алда жоспарлануға тиісті шаруалардың қатарынан емес, түптеп келгенде еліміздің өзекті де таңдамалы үндеуі. Сондықтан Елбасының үшінші жаң-

Отандық тарих, саясаттану, әлеуметтансу, философия, психология, мәдениеттансу және филология ғылымдары бойынша студенттерге толыққанды білім беруге қажетті барлық жағдайды жасауға тиіспіз Зиялды қауым өкілдері еліміздің жоғары оку орындарындағы гуманитарлық кафедраларды қайта қалпына келтіру арқылы мемлекеттің қолдауына ие болады.

Президент "Тұган жер" бағдарламасын қолға алады ұсынды "Қазақстандағы 100 жаңа есім" жобасы - Тәуелсіздік жылдарында табысқа жеткен, еліміздің әр өнірінде тұратын түрлі жастағы, сан алуан этнос өкілдерінің тарихын дамытуға үлес қосатыны анық. Қоғам алдында қыруэр істер түр, оларды жузеге асыру қажет Ойымызды тұжырымдай ке-ле, біріншіден, мемлекеттіміздің іл-гері дамуын өз тарихымызбен мәдениеттімізben байланыста қарастырумыз керек. Екіншіден, ұлттың сана-сына беріп болып, дәстүр құндылықтарын сақтай білу маңызды Осыларды ұштастырғанда ғана кез келген қауіптің бетін қайтаруға болады.

*Згура Қартова, т. ғ. к.,
тарих, экономика және құқық
факультетінің деканы.*

нақты дәлелдермен атап өтті.

Күн санағ өзгеріп жатқан дубірлі дүниеде сана-сезіміміз бен дүниетанымызыға әбден сінуі үшін осы бір қағидалардан арылмасақ, көш басындағы елдер мен иық тенестіру мүмкін емес. Өзгеру үшін езімізді мықты қолға алып, заман ағымына икемделу арқылы жаңа дәуірдің жағымды жақтарын бойға сініруіміз қажет. Дамыған 30 елдің қатарына енү үшін ең алдымен, біз яғни болашақ жастар жан-жақты сауатты, бәсекеге қабілетті болуы міндетті. Сол себепті Н.Ә. Назарбаев өз мақаласында жастардың әлем ғалымдары мен білімдерінен жетік болуы үшін қолынан келген барлық амалдарын ортага салып жатқанын атап айтқан. Бұл келешек үрпақтың болашағына үлкен жарық шашатын «Шырапқа» іспеттес.

*Салихан Сұңқар,
Foundation факультетінің
тыңдаушысы*

Модернизация общественного сознания

Воспитание личности

В своей статье «Болашаққа бағдар: рухани жаңтыру» («Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания») глава государства Нурсултан Назарбаев обозначил актуальные направления развития общества и изложил свое стратегическое видение модернизации общественного сознания и возрождения духовного наследия.

Президентом инициирована программа «Тұған жер», которая закрепит любовь гражданина республики к малой родине.

Патриотическому воспитанию уделяется большое внимание в нашей стране. С реализацией данной программы, педагогами, учителями в учебно-воспитательном процессе активнее будет использоваться краеведческий материал.

Отношение к родной земле, ее культуре, обычаям, традициям необходимо прививать с дошкольного и младшего школьного возраста. Так как именно этот возраст является благодатным для воспитательных целей. Посильное изучение школьниками, студентами родного края, в рамках проектно-исследовательской либо другой деятельности внесет определенный положительный вклад в их развитие как личности. Привитие любви к малой родине через документальные исторические материалы о конкретных людях и событиях своего региона - это важный воспитательный процесс по формированию патриотизма у молодежи.

Одним из направлений особо интересующих нас педагогов является культ знания. Президент пишет: «Культ образования должен быть всеобщим. И тому есть жесткая и ясная причина. Технологическая революция ведет к тому, что в ближайшие десятилетия половина существующих профессий исчезнет. Такой скорости изменения профессионального облика экономики не знала ни одна эпоха. И мы вступили в эту эпоху. В таких условиях успешно жить сможет только высокообразованный человек, который может относительно легко менять профессию именно благодаря

высокому уровню образования».

Перед вузами страны поставлены новые задачи. Рынку труда необходимы специалисты по новым профессиям. И не просто специалисты, а люди, готовые к самообразованию.

Это говорит о том, что в современных условиях необходимо интегрировать обучение, развитие и воспитание, направленные на улучшение профессиональной деятельности.

В связи с ускорением процесса устаревания профессиональных знаний и навыков, обучение необходимо нацеливать не столько на формирование конечного набора заранее известных компетенций, сколько на формирование компетенции обновления компетентностей. В настоящее время педагоги понимают, что студентов нужно учить не только педагогике, экономике или отдельным частным методикам, но и многому тому, что

необходимо будет в профессиональной деятельности и на что раньше не было спроса: умению постоянно учиться, умению работать в команде, умениям осуществлять презентацию и самопрезентацию, быстро перестраиваться в связи с изменяющимися требованиями.

Сегодняшние студенты должны стать активными участниками программы «Цифровой Казахстан», программы трехъязычия и программы культурного и конфессионального согласия. Так как это часть подготовки нации к жизни в 21 веке и, значит, часть нашей конкурентоспособности.

Модернизация системы образования требует от педагога конкурентоспособности, которая проявляется в различных ситуациях профессиональной деятельности. Конкурентоспособность педагога основывается прежде всего на его профессиональном потенциале.

«Сегодня быть конкурентоспособным в профессии означает «не только достичь экономических успехов, но и сохранять культуру, собственный национальный код - без этого модернизация невозможна», - говорит Нурсултан Абишевич.

Президент говорит об открытости и восприимчивости к лучшим достижениям и обращает наше внимание на то, что в гонке за инновациями, технологиями важно не забывать о духовности, помнить прошлое, чтобы не остаться без будущего.

Реализация ключевых направлений, обозначенных в статье, обогатит духовную составляющую нации и выведет страну на новый уровень развития.

Айнагуль Саржанова, к. п. н., декан педагогического факультета

О проведении Республиканского конкурса партии «Нұр Отан» «Лучшая первичная партийная организация»

В соответствии с пунктом № 80 Плана работы Центрального аппарата партии «Нұр Отан» на второе полугодие 2017 года с 1 августа по 16 декабря т.г. проводится ежегодный Республиканский конкурс «Лучшая первичная партийная организация»

Для участия в конкурсе председателям первичных партийных организаций филиала «Болашак» необходимо обратиться в учебный корпус № 4, ауд. № 310.

За справками обращаться по телефонам: 49-40-42-(12-41), 8-777-656-63-06

Рухани жаңғыру

Болашақ – жастардың қолында

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Болашақта бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы – жалпы ұлтқа бағыт алған бағдарлама екені анық. Алайда, осы бағдарламаның негізгі бағыты – жастар, рухани жаңғыру алдымен жастарға қажет деп ойлаймын. Бұл бағытта біз – оқытушылар, ұстаздар, аға буын өкілдері, әуелі рухани жаңғыртуды нeden бастау керек, не нәрсеге қатты назар аудару керектігін ойластырганымыз, айтқанымыз дүрыс.

Осы түрғыдан келгенде, Елбасы мақаласының алатын орны ерекше. Мемлекет басшысы атап отырған идеялардың қай-қайсысының мәнгілік болуына үйіткі болатын дүние – руханият пен мәдениет. Бұл жолда бәрімізді толғандырып жүрген мәселелер барышылық. Соның ішінде атап еткім келетіні – білім. Ұлттық жаңғырудың басты әлеуеті – білім. Қазақтың «Білекті бірді жығар, білімді мынды жығар» деген дана сөзі халқымыздың о бастан білімді жоғары орынға қойғанын білдіреді. Қазіргі ғылым мен технология заманында қазақ ұлттының білімді болуы – оның табиғи міндеті. Ұлт көшбасшысының бастамасымен жасалған, жасалып жатқан әр түрлі бағдарламалар осы бағыттарға үлкен істердің көрінісі. Білімді болу деген – сананың ашықтығы деген сөз. Нұрсұлтан Әбішұлы әлемдегі жаңа ліктарға ашық болуға, басқа елдердің озық тәжірибелерін игеріп, жаманынан жиленуге бұдан бұрын да назар аудартқан. Сондықтан да Қазақстанды әлем таниды және шетелдердің жақсы жетістіктерін менгеруге ұмытылып келеді. Патриоттық тәрбие, білімге ұмтылысты арттыру, көпшіліктің ой-өрісін кеңейтуді қөзделген бастама-бағыттардың негізі жастарға арналады.

Демек, атальмыш мақаланың жастарға, студенттерге, жалпы өскелен үрпаққа берері көп. Білім алып жатқан жастардың қандай мамандыққа болмасын жедел бейімделуіне, жанжақты болуына, әсіресе, қазақстандық білім берудегі ерекшеліктер, инновациялар ігі ықпал етеді. Сондай-ақ, екінші мәселе – қазақ тілі, жалпы тілдер тақырыбы. Өзінің руханиятын толықтайтын, ұлтына, еліне қызмет ететін нағыз отансұйгіш-патриот азаматтарды тәрбиелеу осы мәселелелрмен тығыз байланысты. Өз тілін, мемлекетінің тілін білмей өскен үрпақтан қандай рухани жаңғыру күтүгеге болады... Ана тілінде түсіне алмайтын, сөйлей алмайтын адамның санасы, батыс, өзге жат елдерге елкітеумен кетіп, өз ұлтының мұддесін ескермейі – құндылық ретінде өзгөн тануға әкелеліп соғатыны белгілі.

Сонымен қатар, Елбасы шетел тілдерін жетік менгергенде ғана, басқа дамыған елдермен терезенді тен ұстай

алатыныңды, халықаралық енбек нарығында бәсекеге қабілетті бола алатыныңды баса айтып отыр. Осы айтылған мәселелер жастардың санасында бірінші кезекте қалыптастыру керек.

Президентіміз жастарға үлкен сенім, үлкен үміт артып отыр. Қазіргі заман қорқынышы болып, әлемге үрей орнатқан терроризм, экстремизмге қарсы қарсусуде де бұл мақаланың айтары мол. Себебі, теріс ағымдарға кетіп жатқандар – өзінің қазақи жеке дара қасиетін бағаламай, ұлтының бар рухани құндылығын бағаламай, оны өзгеден іздегендер. Өзіміздің өшкенімізді жандырып, жоғалғанымызды табу дегеніміз – ескіні аңсау емес, ескігі қайта бару емес. Бұл – санамызда ұлттық менталитетті қалыптастыру, төл тарихымызды жаңғыру, қыз-жігіттерді патриотизмге тәрбиелеу.

Бүгінгі күн «шаруам жоқ» деп елден жырак қалып, өзгелер істейді деп қол күсырып жататын уақыт емес. Заман ағымына сай икемделіп, өзімізді қолға алыш, айналадағымызды өзгертуге белсене жұмыс істеуге міндеттіміз. Осы түрғыдан алғанда, мақалада көрініс тапқан, ұлтты үйістыратын тағы бір нәрсе – «Тұған жер» бағдарламасы. Мұнда нағыз патриоттық тәрбиенің рухы сезілуде. Егер біз өзімізді нағыз елжанды, ұлтжанды,

отансұйгіш жан деп ойласақ, сөзімізді іспен дәлелдейтін мезгіл келіп жеткенін ескерейік. Тұған жер – туған ауылымыздан басталады. Яғни, туған жерге деген сүйіспеншілігімізді, махаббатымызды туып-өсken ауылған, қалаға тигізер пайдалы әрекетіміз арқылы дәлелдесек, рухани жаңғыру жолында косқан үлесіміздің көрінісі болары ҳақ.

Мақалада, сонымен қатар, «Жаңа түрпatty жаңғырудың ең басты шарты – сол ұлттық кодынды сақтай білу деп айтылған. Онсыз жаңғыру дегеніңіздің құр жаңғырыққа айналуы оп-онай», – деген жолдардың астарында үлкен ой жатыр. «Ұлттық код» дегеніміз – халқымыздың ғасырлар бойы сақтап келген салт-дәстүрі, тілі, ұлттық мәдениетіні өшпес белгілері. Ол үшін қазақ халқының еткеніне үйіліп, қазіргі заман жағдайымен, болашакпен үштастыруымыз қажет

Жоғарыда аталған бағыттарда жасалып жатқан біршама істер бар екенін де айтқанымыз жөн болар. Біздің жастарымыз рухани, ғылыми ізденістерге белсене қатысада қызығушылық танытып жүргеніне дәлелдеріміз де жоқ емес. Алдымыздан қазағымның санасы биік, ой-өрісі кен, жүректі де, білекті талай баласы оқып жатыр. Бір-біріне мүлде үқсамайтын мінездер, бірінен-бірі асып түсіп жатқан таланттар мен дарындардың жоқ еместігі бізді қуантады. Себебі, Елбасы жоспарлап берген болашактың бағдарын алыш жүрер, елдің рухани жаңғыруына үлес косар, атсалысар да осындај жастар екеніне сенімізді мол.

Біз өзгелерге үқсамайтын, дара шылдығы, өзіндік ерекшелігі бар ұлт болғанда ғана, халқымыздың атын дүние жүзіне жария еткенде ғана, нағыз қазақ деген атқа лайық болғанда ғана, XXI ғасырда дамыған елдің қатарында боламыз. Ол үшін, ең алдымен, елінді, жерінді сую, салт-дәстүрінді, тілінді, дінінді, ділінді сактау, білімге құштар болу сияқты ұлт руханиятын бастауымыз қажет екенін жастар тереңінен түсінеді деген сенімдеміз.

*Dina Sarsenbaeva,
Foundation факультеті
деканының орынбасары*

Модернизация общественного сознания

Фактор развития

На пути к казахстанской мечте необходимо признать важность кардинального изменения общественного сознания. Думаю, эта идея понятна каждому из нас.

Бытие и сознание – что из них определяет траекторию развития общества? Это извечный дискурс. Но ясно одно: без изменения сознания людей невозможны процессы модернизации ни в области экономики, ни в политической сфере. Между ними – прямая связь.

На пути к казахстанской мечте – вхождение Казахстана в 30 наиболее развитых стран мира – необходимо признать важность кардинального изменения общественного сознания. Сознания всех казахстанцев, а не избранного круга людей.

В программной статье «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» и докладе президента РК, председателя АНК Нурсултана Назарбаева на XXV сессии Ассамблеи народа Казахстана, которая прошла 26 апреля 2017 года, модернизация общественного сознания определяется как один из главных факторов развития Казахстана. В этих документах акцентировано внимание на необходимости сохранения лучших национальных тра-

диций, национального кода в сочетании с оптимальным использованием мировых культурных и технических достижений.

Красной нитью через эти документы проходит мысль о культивировании знаний в обществе как высшей ценности и высшего достижения каждого человека. Изживание потребительской психологии и разумный прагматизм позволят реально оценить свои возможности и наметить конкретные жиз-

ненные приоритеты. Открытость и транспарентность в условиях глобализации должны стать характерной чертой каждого казахстанца, обеспечить интеграцию в мировое сообщество.

И конечно же, в сознании каждого гражданина особое место должно занимать чувство любви к своей родине, ответственности за ее судьбу, желание сделать для нее все возможное. В формировании нового казахстанского патриотизма на основе общенациональной идеи Мәңгілік Ел ведущее место занимает Ассамблея народа Казахстана как институт народного представительства. Укрепление национальной идентичности на гражданской основе для представителей всех национальностей нашей страны – это мощный консолидирующий фактор, который будет способствовать сплочению всех казахстанцев.

Я думаю, что идеи нашего президента Нурсултана Назарбаева об изменении общественного сознания просты и понятны каждому казахстанцу. Более того, они должны стать для каждого из нас маяком в открытом пространстве, ориентиром в определении жизненных приоритетов и каждодневных дел.

Людмила Гриневная, к. и. н., зав. кафедрой АНК

Адресовано нам – МОЛОДЫМ

После обретения независимости в нашей стране многое изменилось. Выросло молодое поколение, рожденное в независимой Республике Казахстан. Политика нашего молодого государства направлена в том числе и на воспитание молодых, современных, конкурентоспособных специалистов мирового уровня.

В своей программной статье «Взгляд в будущее, модернизация общественного сознания» Президент Республики Казахстан Нурсултан Абишевич Назарбаев еще раз акцентирует внимание на этих вопросах: «Сегодня не только отдельный человек, но и нация в целом имеет шанс на успех, только развивая свою конкурентоспособность».

Глава государства говорит том, что именно конкурентоспособность человека, а не наличие минеральных ресурсов, становится фактором успеха нации. Чтобы быть конкурентоспо-

собными, не отставать от жизни, в первую очередь нам, молодым казахстанцам необходимо развивать свою компьютерную грамотность, знание иностранных языков, культурную открытость.

В наш век информации молодому человеку выгоднее быть умным, нежели сильным, хотя одно другому, конечно, не мешает. В связи с этим увеличивается во всех странах количество учебных заведений, где молодёжь могла бы получить специализированное образование, большая часть бюджета государства направлена на обучение молодых специалистов.

И сегодня, в век науки Нурсултан Абишевич Назарбаев уделяет внимание таким ценностям, как традиции и обычаи, о чём он говорит в статье «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания», в пункте «Сохранение национальной идентичности». Ведь отказываясь от них, мы

теряем свою идентичность, наши национальные корни. В моем понимании, основное условие модернизации нового типа – это сохранение своей культуры, собственного национального кода. Без этого модернизация превратится в пустой звук. Вместе с тем, в программной статье Главы государства говорится о том, что в новой реальности внутреннее стремление к обновлению – это ключевой принцип нашего развития. Чтобы выжить, надо измениться. Тот, кто не сделает этого, будет занесен тяжелым песком истории. Эти слова Президента мы, молодёжь Казахстана, должны помнить всегда. Мы должны стремиться к обретению новых знаний, познанию других культур, перенимать лучший мировой опыт, но при этом бережно относится к собственной культуре, сохранять лучшее, что есть в нас самих.

**Амир Ахметжанов,
студент гр. ТР-15**

Рухани жаңғыру

Адамдар бәсекелік қабілетімен айқындалады

Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласындағы «Күн санап өзгеріп жатқан дүбірлі дүниеде сана-сезіміміз бен дүниетанымызыға әбден сініп қалған таптаурын қағидалардан арылмасақ, көш басындағы елдермен тerezемізді теңеп, иық түйістіру мүмкін емес.

Озгеру үшін өзімізді мықтап қолға алып, заман ағымына икемделу арқылы жаңа дәуірдің жағымды жақтарын бойға сіңіруіміз керек», деген өрелі пайымдар өзгелер секілді маған да үлкен ой салды.

Фасыр көшінен қалмай, терезесін деңгейде дамыған елдің тұрмысы жақсы, өмірі бакуатты болатынын көріпте, естіп те жүрміз. Біздің осыған дейін де талмай айтып, жүртшылық көкейіне сініріп келе жатқан «бәсекеге қабілеттілік» туралы ұстанылдарының Президентіміздің жаңа еңбегінде өмірлік қағида, негізгі тұғырнама деңгейінде бағалануы тегін емес. Яғни, тек материалдық өнім шамасы ғана емес, «білім, қызмет, зияткерлік өнім немесе сапалы еңбек ресурстары», адамдардың бәсекелік қабілетімен айқындалатыны талассыз шындық.

Әлбетте, тәуелсіздікке қол жеткізген ширек фасыр бедерінде бұған қажетті алғышарттар жасалды. Бұған дейін түзілген «Цифрлы Қазақ-

стан», «Үш тілде білім беру», «Мәдени және конфессияаралық келісім» сияқты бағдарламалар – ұлттымызды, яғни барша қазақстандықтарды XXI ғасырың талаптарына даярлаудың қамы.

Елбасының мақаласын оқып отырып, ақыл-ой еңбегі адамдарына айқын нұсқалған: «...біздің санамыз ісімізден озып журуі, яғни одан бұрын жаңғырып отыруы тиіс», деген қағида ерекше назар аударарлық. Бұл саяси және экономикалық жаңғырулардың езегі болып табылатын рухани жаңғы-

ру, қанымызға сінген дағдылар мен қағидаларды өзгерте отырып, толыққанды бетбұрыс жасау деген сез.

Жастарымыз орынсыз сәнсалтанатшыл емес, ұстамды, қанағаштыл, қарапайым, үнемшіл болып өссе, ел ертеңін лайықты ізбасарлары болып қалыптасары анық. Көреген ұстас нақты мақсатқа жету жолында, сапалы білім беруге, саламатты өмір салтын өзі ұстанып, кәсіби тұрғыдан жетіліп отыrsa, ішкі мүмкіндігін тиімді пайдалана білсе, мінез-құлық прагматизмі деген осы.

«Ұлттық жаңғыру деген ұғымның өзі ұлттық сананың кемелденуін білдіреді», дейді Елбасымыз. Ол үшін ұлттық сана-сезімнің көкжиеңін көңейте және ұлттық болмыстың өзегін сақтай отырып, салт-дәстүрлерімізді, тіліміз бен музыкамызды, әдебиетімізді, бір сөзben айтқанда, ұлттық рухымызды бойымызда мәнгі сактаута тиіс. Абайдың даналығы, Әуезовтің ғұламалығы, Жамбылдың жырлары мен Құрманғазының күйлері, ғасырлар койнауынан жеткен бабалар үні – бұлар біздің рухани мәдениетіміздің биік шоқтығы екенін бүгінгі жас үрпак біліп өскені жөн.

**Зарқын ТАЙШЫБАЙ, профессор,
ҚР еңбек сіңірген қайраткері**

Жастар ықыласы ерекше

М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінде Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласын талқылауға арналған жынын өтті.

Шарыға қатысқан оқытушылар мен студенттер мақалада қозғалған мәселелер бойынша ой-пікірлерін ортаға салып, елдің рухани даму бағдары ретінде көрсетілген бағыттарды жүзеге асырудың жолдары туралы ойларымен белісті.

“Нұр Отан” партиясы “Білім” бастауыш ұйымының төрайымы Шәрбан Таймуллина мақаланың бүгінгі үрпақ үшін аса маңызды екендігін атап көрсетті. Ол мақаланы Елбасының соңғы Жолдауында көрсетілген жаңғырулардың

жалғасы дей келе, бұл құжаттардың алдына үлкен мақсаттар қойып, жол көрсетеді деген пікірін жеткізді. Университеттің де елдегі жаңғыруларды бағдар ете отырып, жастарға білім берудің жаңа моделін қалыптастыру қажеттігін тілге тиек етті.

Тіл және әдебиет институтының директоры, филология ғылымдарының кандидаты Жанар Таласбаева мақалада айтылған жаңғырудың аспектілерін негізге ала отырып, оқыту бағдарламасын жетілдіру керектігін сез етті. Жанар Серкешқызы қазақ тілін латын еліпбіне көшіру жұмыстары жоғары оку орындарына үлкен міндеттер жүктейтінін, тамыры төрөң тартатын қазақ тілінің еліпбі болашақ үрпақ үшін бірқа-

тар жеңілдіктер әкелетінін жеткізді.

Университет студенті София Штроға мақаладағы “Тұған жер” жобасы үлкен әсер еткен екен. Ал Әмір Ахметжанов еліміздің әлеуметтік-экономикалық жағдайы туралы нақты деректер көлтіре отырып, өз ойын ортаға салды. Аделина Хисматуллина “ЭКСПО – 2017” көрмесіне қатысты әңгіме өрбітіп, біздің облыстан маңызды шарыға еріктілер тобында атсалысатын жүзеге жуық жерлесіміздің 48-і университеттің студенті екендігін хабарлады.

**Маржан Женісова,
М. Қозыбаев атындағы
СКМУ-дің студенті.**

Модернизация общественного сознания

От слов – к делу

Введение полиязычного образования в Казахстане было предопределено в силу сформированности уникального поликультурного пространства. По мнению Президента Н. А. Назарбаева "...Казахстан уникален и силен своей многонациональностью.

Поликультурность Казахстана – это прогрессивный фактор развития общества. Евразийские корни народов Казахстана позволяют соединить восточные, азиатские, западные, европейские потоки и создать уникальный казахстанский вариант развития "поликультурности". Конечно же, данная тема сопряжена с решением ряда проблем, связанных как с планированием, определением стратегических и тактических целей, содержанием, так и несовершенством методик и технологий, поскольку на постсоветском пространстве впервые реализуется уникальный проект, инициированный главой государства, — триединство языков.

Поликультурность Казахстана – это прогрессивный фактор развития общества. Евразийские корни народов Казахстана позволяют соединить восточные, азиатские, западные, европейские потоки и создать уникальный казахстанский вариант развития "поликультурности". Конечно же, данная тема сопряжена с решением ряда проблем, связанных как с планированием, определением стратегических и тактических целей, содержанием, так и несовершенством методик и технологий, поскольку на постсоветском пространстве впервые реализуется уникальный проект, инициированный главой государства, — триединство языков.

На сегодняшний день Казахстан со своим этническим многообразием является благоприятной "площадкой" для развития полиязычной личности. В связи с этим, следует отметить и факт 20-летия образования Ассамблеи народов Казахстана, которая поддерживает деятельность формирования полиязычного общества и межнационального согласия. Сегодня Казахстан выбрал единственно правильный путь развития, внедренной Президентом политики, - «Триединства языков», укрепляя позиции как государственного, так и иностранных языков. Безусловно, ППС кафедры «Иностранные языки» не может оставить без внимания

данний факт и прикладывает все усилия для реализации этого уникального проекта. В рамках полиязычного образования организуются и проводятся мероприятия научного и воспитательного характера. Вот уже 3 года подряд, начиная с 2014, старшие преподаватели кафедры «Иностранные языки» Штро О.Г. и Исмагамбетова Л.Ш. проводят областной научно-практический семинар для студентов СКГУ им. М. Козыбаева, Северо-Казахстанского медицинского колледжа, Петропавловского гуманитарного колледжа им. М. Жумабаева и курсантов Военного Института, который стал уже традиционным. Данное мероприятие вызывает большой интерес у студентов и они в непринужденной обстановке обсуждают вопросы на разные темы и с удовольствием демонстрируют спонтанную речь на английском языке и на казахском у носителей языка. В текущем учебном году семинар прошел на тему «25 years of Independence: Kazakhstan's role in world community» в рамках недели качества в СКГУ (ноябрь, 2016). Кроме того, организаторы мероприятия подготовили сертификаты руководителям докладов и дипломы участникам. В своем отзыве коллеги из Военного института дают высокую оценку организации и проведению данного семинара и с удовольствием принимают приглашение к дальнейшему сотрудничеству между образовательными учреждениями города.

В текущем году впервые был инициирован и реализован ППС кафедры «Иностранные языки» проект в рамках страноведческого полиязычного турнира «Lucky Chance» между сборными командами студентов СКГУ им. М. Козыбаева, Северо-Казахстанского медицинского колледжа, Петропавловского гуманитарного колледжа им. М. Жумабаева. Желающих поучаствовать в данной викторине было много, но после отборочного тура, была сформирована команда из 6 человек. Участники показали великолепную эрудицию по Великобритании (стране изучаемого языка) в вопросах политики, культуры, географии и др., а также навыки владения английским и казахским языками. В итоге, по решению жюри, в состав которого вошли учителя английского языка СШ № 32 - Власова Н.А., СШНВ № 17-Жантемиров Т.Р., учитель казахского языка СШ №

43- Укиенова Г.С., 1 место заняла команда СКГУ, 2 место - Северо-Казахстанский медицинский колледж, 3 место - Петропавловский гуманитарный колледж им. М. Жумабаева. Члены жюри также отметили высокую организованность мероприятия и выразили благодарность ответственным преподавателям Штро О.Г., Кораблиной Т.Н., Исмагамбетовой Л.Ш. После окончания в торжественной обстановке всем участникам были вручены грамоты.

Необходимо отметить традиционный конкурс студенческих научных работ, целью которого является привитие студенческой аудитории навыков научных изысканий на базе изучаемого иностранного языка, выступающего в качестве основного звена полиязычного образования, развитие научного слога у студентов, умения работать с научными источниками. Данный конкурс проводится в рамках тризывия, то есть студентам предоставляется возможность писать работу на одном из трех языков. В текущем году он был посвящен 80- летнему юбилею Северо-Казахстанского государственного университета имени Манаша Козыбаева. Положительным моментом является тот факт, что среди научных работ на государственном языке обучения имеются работы, где авторы не являются носителями языка. В этом году темой студенческих научных работ стала «New Generation in polylingual Space», всего в конкурсе приняло участие 12 научных работ, из них на казахском - 2, английском - 3 и на русском - 7. По решению жюри места распределились следующим образом: 1 место - Горшков Никита М(о)-16, ФИТ под руководством ст.пр. Штро О.Г.; 2 место - Кайгородов Виталий А-14(1), ФЕСН, Хорошенко Андрей Ю-14, ФИЭП под руководством пр. Бубнова Н.В.; 3 место - Джумагулова Томирис Фс-16, ФИЭП под руководством ст.пр. Исмагамбетовой Л.Ш. и Ахмеджанова Гулим А-14(1), ФЕСН под руководством пр. Бубнова Н.В.; Ответственные преподаватели кафедры «Иностранные языки» Штро О.Г. и Исмагамбетова Л.Ш. отметили грамотами все призовые места.

В конце учебного года 28 апреля, кафедрой «Иностранные языки» была проведена Международная онлайн конференция “Patriotism from the Point of View of a new Generation”, кото-

Модернизация общественного сознания

РУХАНИ ЖАНҚЫРУ

рая была приурочена ко Дню единства народа Казахстана, а также в память 72-й годовщины Великой Отечественной войны. Телемост связал СКГУ и МБОУ Щелковскую гимназию (Московская обл., Российская Федерация) при активном участии Северо-Казахстанского Медицинского колледжа, КГУ Комплекса «Колледж искусств – специализированная школа-интернат для одаренных детей музыкально-эстетического профиля», а также Петропавловского гуманитарного колледжа. Главной идеей мероприятия стала тема патриотизма и особенно военный патриотизм, т.к. оно было приурочено 72-й годовщине Великой Отечественной войны. Форма проекта, в которой проводилось мероприятие, позволила обеспечить глубокую, серьезную подготовку его участников. В ходе конференции был затронут ряд вопросов, обсуждение которых проходило на английском языке:

- воспитание у молодежи стран-участников конференции чувства гордости за победу в ВОВ;
- воспитание национального патриотизма у молодежи в образовательной среде;

- привитие культурных ценностей в отношении традиций, обычаях стран-участников конференции.

В ходе мероприятия участники обеих сторон телемоста выступили с музыкальными номерами национальной культуры, были представлены национальные костюмы, элементы национального быта, презентация о Казахстане. Необходимо отметить, что подобное мероприятие вызвало большой интерес у наших студентов, которые хотели и задать вопрос, а также и ответить на предмет патриотизма. Цели, которые поставили перед собой организаторы данной конференции, старшие преподаватели кафедры «Иностранные языки» Шевелева Н.П., Исмагамбетова Л.Ш., Кораблина Т.Н., Штро О.Г., а именно - совершенствование коммуникативной компетенции путем создания вторичной языковой среды на английском языке и развитие языковых способностей, кросскультурных компетенций, а также интеллектуальных и познавательных возможностей обучающихся, формирование патриотического мировоззрения, любви к Родине, ее истории, языку и традициям, привитие чувства пат-

риотизма в отношении стран с общей историей и культурой и внедрение полиязычных компетенций на английском, казахском и русском языках были достигнуты.

В заключительной части все участники пришли к единодушному мнению об общности культур, языков и истории, которая неразрывно связывает наши народы.

В современном мире, полиязычном и мультикультурном, как никогда актуальна проблема сопряженности языков, поиск эффективных и жизнеспособных программ в области языков по консолидации обществ. В связи с этим значимость и актуальность полиязычного образования, являющегося результатом внедрения идеи Президента о триединстве языков, не вызывают сомнения. В нашем университете созданы условия для развития полиязычного образования, направленного на создание непрерывной многоуровневой поэтапной полиязычной подготовки обучающихся, которая охватывает весь период обучения.

*Ляйли Исмагамбетова,
ст. преподаватель
каф. «Иностранные языки»*

Рухани жанғыру

Уақыт талабы

Латын жазуына, яғни әліпбінең көшү жайларында әңгіме елімізде бірнеше мәрте көтерілген болатын. Өткенинде кез жүгіртсек, латын әліпбінең көшүнде байланысты түрлі жобалар ұсынылған Атап айтсақ, Нәзір Төре-құловтың, Халел Досмұхамедұлының, Мұхтар Мырза-ұлының, Телжан Шонанұлының еңбектері талқыланған.

Осындаі іс-шаралардың негізінде жазу әдісі 1929 жылы латын алғыбіне көшірілді. Бұл жазу тек 1940 жылдарға дейінғанда сақталып, одан ері кириллица жазуын қолдана бастадық. Бұл бір жазудан екінші жазуға көшу еш қындық туғызбайтының көрсетсе керек.

Бұғынгі күні осы мәселеге қайта оралыш отырымыз. 90-шы жылдардың басынан бері латын жазуына көшуге байланысты пікірлер, жобалар талқыланғанымен, нақтылы бір шешім қабылданбады. Тек, Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың 2012 жылдың 14 желтоқсандағы "Қазақстан - 2050" Стратегиясы - қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты" атты Қазақстан халқына Жолдауында "Біз 2025 жылдан бастап әліпбімізді латын қарпіне, латын әліпбінің көшіруге кірісіміз керек. Бұл -ұлт болып шешуге тиіс принципті мәселе. Бір кезде тарих бедерін-де біз мұндай қадамды жасағанбыз. Балалармызыздың болашағы үшін осындай шешім қабылдауға тиіспіз және бұл әлеммен бірлесе тусуімізге, балалармызыздың ағылшын тілі мен интернет тілін жетік игеруіне, ен бастысы - қазақ тілін жаңғыруға жағдай туғызыды", - дегеннен кейін ғана сең қозғалды деуге болады. Қазір казақ тіліне арналған латын әліппесінің 100-ге жуық нұсқасы бар.

Ендігі мәселе латын графикасына байланысты көп жобалардың ішінен біреуін таңдап алу. Бұл өте қызын және жауапты шешім.

Білім және ғылым министрлігінң мамандары бұған дейін латын әрпіне көшудің ғылыми негізделген жолын ұсынды. Сол бойынша алғашқы кезең 2007-2012 жылдар штедлік тәжірибелі зерттеуге, 2012-2014 жылдар алғавитті қалыптастырып, компьютермен жараптандыруға арналды, ал 2015-2017 жылдар окулық жазып, оны енгізуге және әдебиеттерді аударуға жүмсалуы тиіс. Сондыктан қазіргі уақытта латын жазуына көшеміз бе, көшпейміз бе деген сүрәк туындау керек. Ендігі кезекте латын әліпбіне көшуге байланысты іс-шаралардың үйымдастырылуына назар аударған жән. Сондай-ақ, халықтың латын әліпбіне көшуге байланысты туында-

ған екі ұшты ойларын басатындей тұсіндіру жұмыстарын жүргізуіміз көрек. Өйткені, жұртшылық латын әліпбіне көшуді латынша жазу және латынша сөйлеу деп түсініп жүргендері белгілі. Мұны осы мәселеге қа-тысты ақпараттың әлі де толық күйінде жетпеуінен деп те түсіну керек сияқты. Латын әліпбіне көшуді, бірден бәрі латын жазуына көшіріледі деген сөз емес, латын мен кириллица жазуы қатар жүріп, латынға бірте-бірте көшірілетінін ес-керген жәң яғ-ни жаңа жазуға үйренетіндей уақыт беріледі. Ол үшін атауларды, мақал-мәтелдерді және тағы басқаларын ла-тын жазуымен беру керек. Сонда ла-тын жазуы қоғам өміріне біртіндеп сіңе бастайды. Ұлдарды алғашқы іс-шаралар десек. қалған жүйелі түрде жалғаса беруі тиіс. Латын жазуына көшу қыруар қаражат қажет етеді деп те жататындар бар. Мениң ойымша, еліміздің болашағы үшін қажетті қар-жны жұмсау тиімсіз болмаса керек.

Жаңа жазуға көшумен қатар қазақ тіліне бірқатар өзгерістер енгізу қажет екені жөнінде де тіл мамандары көптен бері айтып жүр. Мәселен, дауысты "и", "у" әріптерінен мулде бас тартуымыз керек. Өйткені, бұл екеуі кириллица жазуына көшу кезінде ықтиярысзың енгізілген болатын. Сондыктан осы екі әріпке байланысты тіліміздің заңдылықтарына нұксан келтіретін тұстар да аз емес. Солардың бірі - сез ішінде екі дауыстының қатар келуі. Қазақ тіліндеге сез ішінде екі дауысты қатар келмейді. Тек біріккен сөздердеға екі дауысты қатар келуі мүмкін. Алайда, айтылу кезінде олардың біреуі түсіп қалады. Мысалы, Са-

рыарқа (саарарқа). Бірақ "и", "у"-ға байланысты: "буын", "жуын", "сүйк", "куан", "ине", "кіім", "қыын" деп жазып жүрміз. Бул сөздердің бұлай берілуінен қайшылықтарды көруге болады. Біріншідең сөз ішінде екі дауыстының келуі, екіншіден "буын", "жуын", "сүйк", "кіім", "қыын" деген сөздерде екінші буын дауыстыдан басталады, екінші буыннан бастап сөздің соңына дейін буын дауыссыздан басталу керек, ушіншідең бұл сөздердің жазылуы мен айтылуына байланысты қосымша ережелердің берілуі, яғни "у"-ға байланысты сөздерде дауыссыздан кейін "у" дауысты болады, жуан сөздерде "уу" жінішке сөздерде "уу" түрінде аитылады деген көп артық сөзді есімізге сактауымыз керек. Сол сиякты, "и"-ге қатысты да осыны айтуға болады. Егер "и", "у"-ды дауыстылардың қатарынан алып тастанасақ, жоғарыда айтылған олқышылдырымыз туゼлдер еди. Бұл сөздер "жұуын", "сүүын", "бұуын", "сүйк", "ине", "кіім", "қыын" болып жазылуы керек және солай жазылған

Ең бастысы дауыстыларымыздың санын түгендей алар едік, яғни бір таңбага бір дыбыс сәйкес келу қағида талабы орындалар еді. Қазақ тіліне тән 9 дауыстының сыртынан "и", "у", "э", "ю", "ё" таңбаларын қосудың еш қажеті жоқ. Сондай-ак, латын әліппесіне көшетін болсақ, қазақ тілінің табиғи ерекшеліктері ескерілуі қажет. Бұл маңызды және басты мәселе. Яғни, қазақ тілінің сингармонизм заңдылығының бұзылғанын жиі естіп журміз. Мысалы, "өлең", "жүрек", "өмір", "дүкен", "нүктө", "көбелек" деген сөздер алғашкы буындағы еріндік дауыстылардың ықпалымен "өлең", "жүрек", "өмір", "дүкен", "нүктө", "көбелек" болып таза қазақы дыбысталуы керек. Ал біз үлкен сөздерді қалай айтып жүрміз? Сондыктан осы кемшіліктеріміздің орнын толтыру үшін сөздердің заңдылыққа сай дыбысталуы бойынша таңбалануын ескерген жөн. Сонда біз қазақтың әліппебің таңбасың әмле-ережелерін ғана жаңартып қоймай, өзіміз жоғалтып алған қазақ сөздерінің унделсімің әдемі әуезді сөзің қазақтың дыбысын да қайтарып алар едік. Олай болса, латын әліппесіне көшуде ұлттық тіліміздің қасиетің әүенің бояуын сактап қалу мәселесі он шешіліп, қазақ тілін жаңғырту басты назарда болу керек.

**Жанбай Қадыров, ф. ғ. к.,
«Қазақ филология» кафедрасының
меншерушісі, доценті**

Модернизация общественного сознания

Прагматизм против кризисов

В экономике Казахстана не наблюдается массовых банкротств, безработица держится на одном уровне, в заданных параметрах сохраняется курс тенге по отношению к ведущим мировым валютам. Но из-за повышения цен на продукты потребления и отставания роста доходов населения снизился уровень жизни и уменьшились темпы роста экономики. Это явилось следствием снижения более чем на 100% мировой цены на нефть. Но, как известно, надо бороться не со следствием, а устранять причину. Как сделать так, чтобы экономика нашей страны, а следовательно, и благополучие граждан Казахстана не зависели от мировой цены на нефть?

Одним из решений данного вопроса является развитие предпринимательства, и в первую очередь малого и среднего бизнеса. В статье «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» Президент Казахстана Н.А. Назарбаев как раз и акцентирует внимание на важности формирования у каждой личности духовной, психологической составляющей как основы успешной материальной бытности. Конкурентоспособность, прагматизм, сохранение национальной идентичности, культ знания, эволюционное, а не революционное развитие Казахстана, открытость сознания - вот те составляющие направлений модернизации сознания как общества в целом, так и каждого казахстанца, на которые он обращает внимание. Для решения материальной составляющей наиболее важным является формирование прагматического подхода к решению проблем экономического характера.

Противоположность прагматизму - романтический подход. Романтика привлекают далекие экзотические страны и народы со своими обычаями, образом жизни, понятиями чести и долга. Для романтика характерен интерес к сильным и ярким чувствам, человеческим страстиам. Романтик несовместим с окружающим его миром корысти, цель жизни он видит не в том, чтобы сделать карьеру, не в накоплении богатств, а в служении высоким идеалам человечества, свободе, братству. Однако этот человек привык делать «хорошо» за чужой счет.

В переводе с древнегреческого прагматизм - это «действие», «дело», «род». В бытовом смысле прагматик - это человек, который выстраивает свою систему поступков и взглядов на жизнь в аспекте получения практически полезных результатов. Эти люди смотрят на мир с точки зрения пользы.

Есть старый добрый анекдот, что романтик отличается от прагматика тем, что первый хочет увидеть в алмазах небо, а второй - землю.

Безусловно, постановка целей и их реализация должны влечь за собой личную выгоду для человека, поэтому данное качество характера нередко сравнивают с предприимчивостью. Обе характеристики часто вызывают у окружающих негативное отношение и даже осуждение. Как правило, такие отзывы можно услышать от людей, привыкших пускать свою жизнь и благополучие на самотек, не старающихся улучшить ее и добиться своими силами чего-то существенного. В отличие от них прагматичный и практичный человек по сути является хозяином собственной судьбы. Такая личность самостоятельно формирует систему принципов, задач, жизненную позицию, которая позволяет уверенно продвигаться к намеченному результату.

Прагматики деловиты, инициативны. Они предпочитают реально действовать, чтобы достичь результата, а не витать в облаках фантазийного ума. Требовательность к себе и другим, обязательность и ответственность за порученное дело - обычные составляющие набор качеств лич-

ности прагматика.

Прагматичность в отличие от меркантильности - положительное качество личности. Меркантильность как качество личности - неспособность к бескорыстию, склонность в любой ситуации искать выгоду, проявлять чрезмерную мелочную расчетливость, переходящую в торгашество. В прагматичности нет мелочности, торгашества, своеокорыстия, словом, нет жлобства. Прагматичность - это работа расчетливого разума, нацеленного во всех ситуациях достичь практически полезного результата.

Согласно трактовке Президента Н.А.Назарбаева «Прагматизм означает точное знание своих национальных и личных ресурсов, их экономное расходование, умение планировать свое будущее. Умение житьrationально с акцентом на достижение реальных целей, с акцентом на образование, здоровый образ жизни и профессиональный успех - это и есть прагматизм в поведении. Когда же нация и индивид не ориентированы на конкретные практические достижения, тогда и появляются несбыточные, популистские идеологии, ведущие к катастрофе. Век радикальных идеологий прошел. Нужны ясные, понятные и устремленные в будущее установки. Такой установкой может быть ориентация на достижение конкретных целей с расчетом своих возможностей и пределов как человеком, так и нацией в целом. Реализм и прагматизм - вот лозунг ближайших десятилетий».

Прагматики и реалисты, через реализацию своих планов посредством предпринимательской деятельности, будут способствовать формированию сильной экономики Казахстана, способной выстоять в условиях любого кризиса.

**Виктор Сивопал, д.с-х.н.,
профессор кафедры
«Экономика и учет»**

Рухани жанғыру

Латын әліпбіи қазақ тілінің тынысын көнектеді

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың “Болашаққа бағдар: рухани жанғыру” атты мақаласы төрөн мазмұнға ие тағы бір құнды еңбек екені сөзсіз. Кемел келешекке бағдар болған ауқымды құжатта үлттық идеологияның, рухани жанғырудың маңызды тетіктері қарастырылған.

Мемлекетіміздің одан әрі дамып, көркейіп, гүлденуі үшін қолға алынған маңызды бастамалардың бірі – латын әліпбійне көшу. Қапанды кеменгерлігімен ерекшелене білген Елбасы: “2025 жылға қарай ісқағаздағын, мерзімді баспасөзді, окулыктарды, бәрін де латын әліпбіймен басып шығара бастауға тиіспіз. Ол кезең де таяп қалды, сондықтан біз уақыт үттірмай, бұл жұмысты осы бастан қолға алуымыз керек. Біз осынау ауқымды жұмысты бастауға қажетті дайындық жұмыстарына қазірден кірісеміз”, – деп мәлімдеді. Бұл – заман талабына сай айтылған орынды ой.

“Оқусыз білім жоқ, білімсіз күнің жоқ” деген дана сөзді бүтінгі таңда “Латынсыз білім жоқ, білімсіз түгім жоқ” деген мақалмен ауыстыруға болады. Себебі, бар ақпарат, ғылыми жаңалықтар ағылшын тіліндегі, латын қарпімен жарық көрүде. Қазіргі кездегі басты мәселе – осы латын әліпбійне көшу тұрғысындағы екіұдайлы пікірлерден арылу. “Қазақстан – 2050” Стратегиясында латын әліпбійне 2025 жылы толық көшетініміз туралы нақты белгіленген. Халық арасында, тіпті, ақпарат құралдары кеңістігінде өзіндік ой айтып, қызыл кеңірдек болып жүрген саясаткерлерді де, бұл бастаманың ақша шашу екендігін дәлелдеуге тырысып жүрген азamatтарды да көзіміз шалып қалады. Бірақ Елбасының “Латын әліпбіи – заман талабы” деген сөзін басшылықта ала отырып, әлем кеңістігіне еркін саяхаттай алатынымызға кәміл сенуіміз керек. Латын әліпбійн қозғаған кезде міндетті түрде Ыбырай Алтынсариннен кейінгі енбегі ерекше ағартушы-педагог, сез күдіретін танытқан қаламгер, қазак баспасөз тілінің үлттық үлгісін көрсеткен талантты публицист, туған халқының рухани дүниесін көтеруге көп күш жұмсаған ірі қоғам кайраткері Ахмет Байтұрсынұлы туралы сез болалының айдан анық. “Еңбекші қазақ”

(қазіргі “Егемен Қазақстан”) газетінің 2030-шы жылдардағы сандарын мұрагаттан қарасақ, латын әліпбійне қақтысты мәліметтерді кездестіреміз. Сонда еліміздің бас басылымынан бастап, бүкіл қазақ газеттері 1932 жылғы 1 қантардан арабтың төте жазуынан латыншаға көшкенін байқаймыз. Оған дейін, яғни 1928 жылдан бастап газеттің әр санында “Латынша үйренейік” деген айдармен латын әрітерін үйрететін арнайы бөлім болған. 1931 жылға қарай аға басылымының беттеріндегі латын әрпімен берілген материалдар аралас жарияланған бастаған. Сөйтіп, латын жазуына елдің бірте-бірте бойын үйретіп, уақыты келген кезде – 1932 жылы сол әліпбіге көше салған. Бізде солай істеуіміз керек.

Қазіргі таңда қолданыста жүрген жазу үлгілері аз емес. Біз солардың ішінен латын әліпбійне түбегейлі көшуді жөн санап отырғанымыз белгілі. Латын әліпбійн қолдану арқылы болашағымыз жарқын болады деген сенімдеміз. Әрине, төте жазу немесе кириллицамен жазылған мол мұрамыз бар екені рас, олар жаңа қаріпке көшірілетіні анық. Латын әліпбіи – мемлекеттік тілдің қолданылу аясын көнектігеп зор ықпал етеді. Сонымен бірге шетелде жүрген жастарымыздың осы жазу арқылы өз тілін басқа да үлт өкілдеріне түсіндіру жағдайлары қын болмасы анық. Басқа мемлекеттерде тұратын қандас бауырларымыз да латын әліпбійне көшсек, еліне бір табан жақындау түспек.

Осы орайда өзіме етегене таныс жағдайға тоқталып кеткім келеді. Бүтінде мемлекеттік бағдарлама бойынша Қытай, Өзбекстан және Монголия елдерінен жастар білім күйіп, атамекініне оралып жатыр. Бұл куантарлық жағдай. Бірақ олар қазақ тіліндегі сөйлеменімен, кириллицаға шорқақ. Алғашқы бір жылын жазу үйренумен еткізеді. Бұл уақыт жағынан ұтылуымызға алыш келеді.

Латын әліпбійне көшкен жағдайда дүниеге кең канатын жайған ағылшын тілін менгеру де оңайға соғады. “Үштілділік” саясатына сәйкес ағылшын тілін білу – заман талабы. Латын әліпбійне көшу арқылы біз өз тілімізді жанғыртамыз, арыла алмай келе жатқан жат еріптерден арыламыз. Тілімізге екінші дем береміз. Шетелмен ақпарат алmasу да ыңғайлы бола-

ды. Елбасы Жолдауына сәйкес, латын әліпбійнің қазақша баламасын дайындау тапсырылды. Латын әліпбій тұрасында бұқаралық ақпарат құралдауда көптеген мақалалар жарияланып жүр. Солардың көбі әліпбидің енгізіліуін құтап, дұрыс екендігін дәлелдеуде. Елекten өткізіп сараптайтын да, артығын алыш, кемін толықтырып, жоғын жоқтап, бүтінін түгендеп беретін де – халық. Әліпбі ауыстыру, бұл – үлттымыздың тарихындағы ең маңызды бетбұрыс болып табылады. Сондықтан осында жауапты қадамға әркім және баршаның атсалысқаны аbzal. Латын графикасын үйреніп алу аса кындық тұтыза қояды деп ойлаймын. Өйткені, әлем қабылдан отырған әліпбидің жаттығы байқала қоймауы керек. Біз күнделікті өмірімізде латын графикасымен жиі бетпе-бет кездесеміз.

Тауарлардың көпшілігінде ақпараттық жазулар латын қаріптерімен берілген. Галамтор мен ұялы байланысты пайдаланушылар, әсіресе, бүтінгі жас буын өкілдері латын әліпбійн пайдаланып та жүр. Алайда, осы жұмысты жүйелеп, бір бағытқа салу үшін қазақ тілінің түбегейлі латын әліпбійнен көшуі қажет.

Жазу – әрбір халықтың рухани, мәдени өсүін, даму деңгейін көрсететін әлеуметтік мәні зор құбылыс. Ол еткенде, бүтінді және келешекті жалғастыратын алтын көпір. Қазіргі жазуының бірнеше ұрпаққа білім беріп, оларды талай биіктеге жетеледі, қазақтың әдебиетін, мәдениетін, ғылымын көтеріп, егеменді мемлекеттіңде де қызмет етіп келеді. Бұл рас. Бірақ барға қанағат етуге болмайды.

Бәсекеге қабілетті 30 елдің қатарына ену үшін Елбасының алға койған мақсат-міндеттерін жүзеге асыру жолында жұмыла жұмыс істеуіміз керек. “Ел бүтіншіл, менікі – ертең үшін” деген екен Ахмет Байтұрсынұлы. Қазір қолға алыш жатқан дүниенің бәрі біз үшін емес, кемел келешек жолында жасалып жатқан ауқымды іс. Олай болса, Елбасының сыңдарлы саясатын қолдап, бірлік, білім, еңбекті үштастырып, ортақ межеге қол жеткізуге атсалысуымыз керек.

**Гүлбарам Хамзина, ф.ғ.к.,
«Қазақ филологиясы»
кафедрасының доценті**

Модернизация общественного сознания

Диалог с нацией

Статья Главы государства Н.А. Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» – этот диалог Главы государства с каждым из казахстанцев. Президент начинает разговор с народом просто и с достоинством.

«... Я решил поделиться своим видением того, как нам вместе сделать шаг навстречу будущему, изменить общественное сознание, чтобы стать единой Нацией сильных и ответственных людей» - говорит Президент. Сказано лаконично, емко, ясно. Каждая строка в статье продумана, осмыслена и прочувствована. Потому смысл её понятен человеку науки и рабочему, студенту и пенсионеру. В этом есть подлинное уважение к каждому гражданину республики.

«На наших глазах мир начинает новый, во многом неясный исторический цикл...», – вот строки, которые с первых слов заставляют задуматься, расширяют твоё сознание до осмыслиния мировых и общечеловеческих проблем.

Лидер нации обоснованно говорит о знакомстве молодежи со 100 лучшими учебниками мира... А эта статья сама является учебником по истории и политологии, культурологии и обществознанию, философии и социологии. В размышлениях Президента дана общая картина современной ситуации в мире: политической, экономической, экологической, духовной... Читаешь, и невольно вырисовываются в памяти определяющие историю события XX века: революция 1917 года, экологические катастрофы, межнациональные конфликты, терракты...

Вместе с Президентом задаешься вопросом: «В чем был, на мой взгляд, главный недостаток западных моде-

лей модернизации XX века применительно к реалиям нашего времени?» И находишь в статье ответ, поражающий своей простотой и мудростью: «В том, что они переносили свой уникальный опыт на все народы и цивилизации без учёта их особенностей».

Нурсултан Абишевич говорит, что у нас должен быть свой национальный код. Каков наш национальный код? Мы привыкли, что в цене деньги, власть, завышенные амбиции... А Глава государства постепенно перечисляет главное: духовность, образование, верность национальной культуре, прагматизм. Благодаря этим ценностям, народ Казахстана много лет живет под единым шаныраком в мире, согласии и толерантности.

«Мы видели крах трех главных идеологий прошлого века – коммунизма, фашизма и либерализма», – говорит наш Президент. Своим размышлени-

ием он подводит нас к тому, чтобы сделать выводы и поставить во главу угла ценности, которые реализуются в шести направлениях модернизации сознания, предложенных Главой нации: конкурентоспособности, прагматизме, сохранении национальной идентичности, культе знания, в эволюционном, а не в революционном развитии Казахстана, в открытости сознания.

Мы, преподаватели и студенты кафедры «Журналистика», каждый на своем месте будем стараться оправдать доверие, возложенное на гуманитарные дисциплины в деле формирования конкурентоспособного, высокообразованного и воспитанного в духе национальной культуры молодого поколения. Ведется работа над успешной реализацией программы «Цифровой Казахстан», программы трехъязычия и культурного и конфессионального согласия. В них мы видим важный этап подготовки нации и всех казахстанцев к жизни в XXI веке. Реализация этих программ решит вопросы конкурентоспособности страны, и в то же время является частью культурного воспитания граждан. СМИ должны серьезно и системно заняться национальными информационными проектами и программами в этой связи, такими как: «Новое гуманитарное знание. 100 новых учебников на казахском языке», «Тұған жер», «Духовные святыни Казахстана», или «Сакральная география Казахстана», «100 новых лиц Казахстана» и др.

Нам предстоит стать главными проводниками принципов модернизации сознания – открытости, прагматизма, конкурентоспособности. Как верно сказал Н.А. Назарбаев: «Будущее творится в учебных аудиториях».

**Айсулу Шайкенова, к.ф.н.,
зав. кафедрой «Журналистика»**

Есть 100 процентная аккредитация!

14 образовательных программ вуза получили аккредитацию НААР сроком на 5 лет. В пятницу, 16 июня 2017 года, состоялось заседание Аккредитационного совета Независимого агентства аккредитации и рейтинга, на котором рассматривался вопрос об аккредитации 14 образовательных программ СКГУ им. М. Козыбая. Решением Аккредитационного совета все заявленные образовательные программы были аккредитованы сроком на 5 лет:

- 5B011100 Информатика
- 5B051000 Государственное и местное управление
- 5B072100 Химическая технология органических веществ
- 5B072700 Технология продовольственных продуктов
- 5B080200 Технология производства продуктов животноводства
- 5B090600 Культурно-досуговая работа
- 6M050400 Журналистика
- 6M050700 Менеджмент

- 6M051000 Государственное и местное управление
- 6M072100 Химическая технология органических веществ
- 6D071200 Машиностроение
- 6D071800 Электроэнергетика
- 6D071900 Радиотехника, электроника и телекоммуникации
- 6D075100 Информатика, вычислительная техника и управление

Таким образом, на данный момент аккредитованы 100% образовательных программ вуза.

СКГУ - 80 лет

Кафедре русского языка и литературы – 80 лет

Ветер перемен охватил образование в Республике Казахстан: внедряются новые технологии, обновляется содержание среднего образования, вводится преподавание на трех языках... Как в период таких стремительных перемен не упустить главное, не разрушить того, что впоследствии невозможно будет восстановить?

Кафедра русского языка и литературы, одна из старейших в Республике Казахстан, знает точный, проверенный временем ответ на этот вопрос. Ответ, который мы можем сформулировать словами русского философа В.Розанова: «Двигаться хорошо с запасом большой тишины в душе... Тогда все кажется ярко, осмысленно, все укладывается в хороший результат». Этот запас тишины и стабильность обеспечивается теми традициями, которые формировались на нашей кафедре 80 лет, а это по любым меркам немалый срок.

История кафедры начинается с 1937 года, когда в Петропавловском учительском институте была открыта специальность «Русский язык и литература». В течение прошедших лет на кафедре работали прекрасные учёные, имена которых хорошо известны в научном мире. Главное, что отличало каждого из них, - это верность кафедральным традициям, определившим приоритетные направления в работе: подготовка высококвалифицированных специалистов и беззаветное служение науке, стремление внести свой посильный вклад в ее развитие. Даже беглый экскурс в историю кафедры позволяет нам увидеть истоки зарождения наших славных традиций.

Одним из первых заведующих кафедрой русского языка долгое время был доцент Н.С.Рыжков - человек всесторонней лингвистической эрудиции. Он преподавал историческую грамматику настолько увлеченно, что выпускники-филологи помнят его лекции и через десятки лет. В 60-е годы на кафедре русского языка работал А.Е. Бескровный - замечательный учёный, влюбленный в науку. В память о себе, а также в помощь молодым пре-

подавателям, занимающимся наукой, А.Е. Бескровный оставил на кафедре русского языка и литературы библиотеку, включающую и его труды. Десятилетие 1955-65 гг. отмечено заметным притоком молодых, талантливых учёных, хорошо подготовленных специалистов из центральных городов России. В этот период на кафедре литературы начал свою деятельность молодой доцент А.Е. Синеруков, который многие годы возглавлял эту кафедру, а затем работал доцентом до 2004 г. Страстный оратор, широко эрудированный учёный, он был лучшим специалистом по советской литературе. Долгое время кафедрой литературы руководила и Т.А. Рот. В силу своей эрудиции и начитанности она вела самые «проблемные» курсы: «Литературная критика», «Русская литература второй половины 19 века», «Теория литературы». Преподаватели с большой теплотой вспоминают Тамару Абовну как отзывчивого, доброжелательного человека. В течение многих лет работали на кафедре русского языка высококвалифицированные специалисты, обладавшие поистине энциклопедическими познаниями в русском языке, - кандидаты филологических наук.

Г.С. Варлакова и М.Н. Горбачева. С 1975 г. по 1982 г. работал на кафедре профессор, доктор педагогических наук И.А. Фигуровский, талантливый учёный-лингвист, знавший в совершенстве более десятка языков и написавший более ста научно-исследовательских работ. По его учебнику «Введение в языкознание» занимались все студенты Советского Союза, этот учебник не утратил своей актуальности и в наши дни. С неизменной теплотой выпускники кафедры вспоминают П.С. Слухаевского, Н.В. Теперину. Мы всегда помним о них, ведь они часть нашей истории.

Более 30 лет на нашей кафедре работала кандидат филологических наук, доцент Н.В. Вьялицына, в течение многих лет возглавлявшая кафедру литературы. И мало кто знает, что ее диссертация, посвященная творчеству Анны Ахматовой, была первой в Советском Союзе. Многие годы бок о бок мы трудились с человеком, лично беседовавшим с А. Ахматовой, ее сыном Л. Гумилевым. Первую в Советском Союзе диссертацию по творчеству О.Э. Мандельштама защитила и ее любимая ученица А.Ю. Леонтьева, ныне доцент кафедры русского языка и литературы. Наталья Васильевна и сегодня поддерживает связь со своими учениками, откликается на все наши предложения о сотрудничестве.

В течение 20 лет заведующей кафедрой русского языка, а с 1997 кафедрой русского языка и литературы является доктор наук, профессор З.П. Табакова, под руководством которой защищали кандидатские диссертации по русскому языку Е.А. Твердохлебова, Е.В. Сабиева, И.В. Оспанова, Л.А. Бочкова, Ж.К. Дарбаева.

СКГУ - 80 лет

Сведения о научной деятельности З.П. Табаковой помещены в международной энциклопедии «Кто есть кто в современной русистике», изданной в 1994 г. в Хельсинки, а также в республиканской и областной энциклопедиях, рассказывающих о выдающихся людях нашего региона. Зинаида Петровна и сегодня работает на кафедре, руководит научными исследованиями студентов и магистрантов.

За годы существования кафедры защищены еще 2 докторские диссертации: в 1996 г. Л. А. Капитановой, в 2001 г. Л.А. Крыловой. Доктор педагогических наук, профессор Л.А. Крылова работает по проблеме «Изучение русской литературы в культурологическом аспекте». Ее интересуют проблемы культурного космоса художественного произведения, методы и приемы его постижения на уроках литературы. В начале 2000-х ходов защитили кандидатские диссертации по литературе С.С. Агибаева, О.В. Васильева, С.М. Романенко.

Большой труд коллектива преподавателей кафедры при-

носит свои плоды, и лучшей наградой, конечно, для нас были, есть и будут успехи наших студентов. Многие из выпускников делами прославили свою alma mater. Даже в сложные времена мы держали марку: наши студенты и магистранты занимали и продолжают занимать призовые места на республиканских конкурсах и олимпиадах. Под руководством наших преподавателей становятся призерами и победителями республиканских и международных конкурсов школьники, занимающиеся исследовательской работой. Это тоже стало уже добной традицией.

Сегодня кафедра русского языка и литературы под руководством кандидата филологических наук, доцента Е.В. Сабировой переживает возрождение. Мы активно взаимодействуем со школами города и области: открываются отделения кафедры на базе инновационных и общеобразовательных школ, проводятся совместные "круглые столы", конференции, семинары, конкурсы. Гуманитарная олимпиада, традиционно проводимая Институтом языка

и литературы Северо-Казахстанского государственного университета им. М. Козыбаяева, собрала в этом году рекордное количество учеников, любителей и знатоков русского языка и литературы, и их учителей-филологов, для которых был организован семинар, посвященный актуальным проблемам современного казахстанского образования. Мы искренне надеемся, что среди учеников, участвовавших в олимпиаде, наши будущие студенты.

Мы с уверенностью и надеждой смотрим в будущее, ожидая новых студентов: ведь мы можем гордиться не только тем, что являемся частью истории одной из старейших кафедр Казахстана. Наш опыт и наши традиции можно помножить на два. Ведь наша кафедра - часть университета, отмечающего в этом году свое 80-летие.

И мы точно знаем, что опыт и стабильность, ставшие традициями нашей кафедры, не могут повредить инновациям.

Ольга Васильева, к.ф.н., доцент кафедры русского языка и литературы

СҚМУ - 80 жыл

Үлкен өмірге қадам

Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің тұлектері үлкен өмірге қадам басты. Ағымдағы апта бойы оқу ордасын тәмамдаған 890 сандық көптен күткен дипломдарын қолдарына алыш, бакалавр атанды.

Төрт жыл бойы көздің майын тамызып, білім айдынында жүзген студенттер үшін бұл көптен күткен сәт. Бір апта бойы СҚМУ-ды тәмамдаушы түлектерге диплом табыстау салтанаттары етті. Бірінші болыш университет үлкен өмірге Жаратылыстану және ауыл шаруашылық ғылымдары факультеттінің түлектерін аттандырды. Енді толық-қанды маман иелерін көптен күткен дипломдарымен стратегия және халықаралық ынтымақтастық жөніндегі университет проректоры Айдос Мұқтаев құттықтап, сөт сапар тіледі. «Әр адам өмір сүру барысында белгілі бір белестерді бағындырып, асуладан асады. Бұған сіздер белгілікті маман иелері атандып, үлкен асудан асып отырысыздар. Сіздер үшін бұл аса толкынышты сәт. Жоғарғы оку орнын тәмамдауарынызбен шын жүрекten құттықтай отыра, сіздерге сәтті сапар тілеймін», - деді өз сөзінде Айдос Ағдарбекұлы.

Ағымдағы апта көлемінде Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің акпараттық жүйелер, тарих экономика және құқық, инже-

нерлік техникалық, педагогикалық факультеттер мен тіл және әдебиет институты түлектерінің қолдарына көптен күткен дипломдары тиді. Ең алдымен төрт жыл бойы тек беске оқып, окуын үздік тәмамдаған сандактарға қызыл дипломдар табысталды. Олардың саны быыл 259. Жалпы алсақ, ағымдағы жылы М. Қозыбаев атындағы СҚМУ-дың қабырғасынан барлығы 890 түлек үшіп, бакалавр дәрежесін алды.

«Бұғін мен үшін өте куаныштық күн. Қызыл диплом алдым. Өзімнің тұған туысқандарыма, білім нәрімен сусындарқан ұстаздарыма алғысымын жеткіземін. Болашаққа үлкен жоспарларым бар. Қазақстанның ойы үшкір, қаламы үшкір, белгілі журналисі болсам деймін», - дейді өз сөзінде «Журналистика» кафедрасының түлегі Айжан Жұрнаш.

Айта кететін жайт, диплом табыстау салтанаттарының берінде университет өміріне және қоғамдық жұмысштарға белсene араласқан, окуда жетістіктерге жетіп, өзін жақсы қырынан көрсете білген кешегі студент,

бұғінгі жас мамандар ректордың, факультет декандарының ғрамоталарымен марапатталды. Үздік түлектерді тәрbiелеген ата-аналар да ұмыт калған жоқ. Оларға арнайы алғыс хаттар табысталды.

М. Қозыбаев атындағы СҚМУ түлектері екі қолға бір күрек табудан қиналған емес. Мәселен, өткен жылы біздің түлектердің 86%-ы жұмыспен қамтылған. Бының бұл көрсеткіш бұдан да жоғары болады деп күтілуде. Себебі оку ордамыз тек бәсекеге қабілетті, енбек нарығында сұранысқа ие мамандарды даярлайды. Түлектер үшін 4 жыл ішінде екінші үйге айналған университет қабырғасымен коштасу қаншалықты қын болса, соншалықты куанышты. Себебі алда оларды үлкен өмір күтіп тұр. Оку ордасында жинаған кәсіби білімдерін түлектеріміз алдағы уақытта ұтымды пайдаланып, жоғарғы санатты маман иелері атанады деп сенеміз. Кафедра менгерушілері де, оқытушылар да, ата-аналар да бітірушілерге осыны тілейді.

**Саят Ермек,
ҚЖ - 13 тобының студентti**

Мерейтойыңызбен!

Құрметті Шалабай Мейрамұлы !

Сізді 60 жасқа толған торқалы тойыңызбен шын жүректен құттықтаймыз!

Өмір жолыңыз – өз таңдауына, өз ісіне, өз мамандығына деген адалдықтың жарқын мысалы. Сіздің өмірде қол жеткізген барлық жетістігіңіз, орасан еңбекпен, тәзімділікпен, өз міндептіңізге деген адальдықпен, студент жастарға деген қамқорлығыңыз бер сүйіспеншілігіңіздің арқасында келді. Ширек ғасырдан артық өміріңізді студенттердің бойына бар ғылымның негізі санаған математикаға деген қызығушылықтарын арттыруға арнал келесіз.

Біз баршамыз мәдениеттің адамзат қоғамындағы біріктіруші рөлінің қаншалықты маңызды әрі салмақты екенін жақсы түсінеміз. Сіздің біліміңіздің, тәжірибеліңіздің және ынта-құлышынысыңыздың арқасында өткен дәуірлердің жетістіктері бүтінгі заманыңың игілігіне айналып, ұрпактар арасындағы сабактастықты қамтамасыз етеді, мәдениет сұхбаты үшін жаңа мүмкіндіктердің ашылуына жағдай жасайды. Өмір жолыңыз ары қарай да университетпен тығыз байланыста болатынына кәміл сенеміз. Осы қалпыңыздан айнымай, шат жарқын, қажыр-қайратты болып қала беріңіз. Осындағы қарқыныңыздан қалманыз, шабысыңыздан танбаңыз. Сізге адал енбегіңіз, ісіңізге деген жауапкершілігіңіз үшін алғыс айтамыз, арайлап атқан әрбір күніңіз адамдарға, туған-туыстарыңыз бер жақындарыңызға деген жұмыс пен қамқор-

лыққа толы болсын!

Сізге шын жүректен мықты денсаулық, талмас қанат, бейбітшілк пен баҳыт, жаңа кәсіби жеңістер мен шығармашылық табыс тілейміз. Барлық кәсіби жоспарларыңыз сөзсіз жүзеге асатынына, ал болашақ, жасаган илгі істеріңізден мол табыс пен қуаныш экелетініне сенім білдіреміз. Мерейтойлы жылыңыз Сіз үшін жаңа жетістіктер, жаңа жобалар, амандық-саулық және ары қарай даму үшін негіз жылы болсын!

*Илgi тілекпен,
Foundation факультетінің үжымы.*

Уважаемый Шалабай Мейрамович!

Примите искренние поздравления по случаю Вашего 60-летия!

Ваш жизненный путь – яркий пример верности своему выбору, своему делу, своей профессии. То, чего Вам удалось добиться в жизни, наработано огромным трудом, терпением, верности своему призванию, любовью и заботой о студентах. Вас отличает ответственный и креативный подход к своей деятельности. Вы прививаете любовь молодежи к математике – царице всех наук.

Все мы прекрасно понимаем, насколько значима и весома объединяющая роль культуры в человеческом обществе. Благодаря Вашим знаниям, опыту и энтузиазму достижения прошлых эпох становятся достоянием современности, обеспечивают надежную связь между поколениями, содействуют развитию новых возможностей для культурного диалога.

Надеемся, что Ваш жизненный путь будет по-прежнему связан с университетом. Оставайтесь таким же жизнерадостным, полных сил и энергии. Рады сказать, Вам, спасибо за Ваш добросовестный труд, ответственное отношение к делу, пусть каждый прожитый Вами день будет наполнен работой и заботой о людях, Ваших родных и близких. Искренне желаем Вам крепкого здоровья, сил и энергии, мира и счастья, новых профессиональных побед и творческого долголетия!

Уверены, что все Ваши профессиональные планы непременно воплотятся в реальность, а будущее принесёт успех и удовольствие от проделанной работы. Пусть юбилейный год будет для Вас годом новых достижений, новых проектов, годом благополучия и основой для дальнейшего развития!

Коллектив факультета Foundation.

Многотиражная газета “ПАРАСАТ”

Собственник

Манаш Қозыбаев
атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті

Газет айына 1 рет шыгады

Руководитель медиа-центра

Марат Шинтимиров

Редактор

Назира Жакина

Фотокорреспондент

Олег Петухов

Компьютерная верстка

Олег Петухов

Свидетельство о постановке на учет

№13400-Г выдано
Министерством культуры
и информации РК
от 25 февраля 2013 года

Адрес редакции

г. Петропавловск,
ул. Пушкина, 81,
корпус № 4 СКГУ
ауд. 307,
тел 49-33-43, /11-53/

Номер набран и сверстан в редакции газеты «Парасат», отпечатан в ИПО СКГУ по адресу:

г. Петропавловск,
ул. Пушкина, 81,
корпус № 4 СКГУ
ауд. 113

Заказ № 188

Тираж 200 экз.

Астана - арман қала

